

עין משפט
גַּר מִצֹּהַר

בא **ב** **א** **ב** מ״י פ״א מהל' סנהדרין הל' ג סמג עשין קו טו"ע ח"מ ס' יז סעיף א ג וס' כח סעיף ה ו וטעין ט:

ג ונמ"י פ"י מהל' מעשר הל"ב ופ"י מהל' מטמא' משכב הל"ב]:

י ד עיין בכי"מ שם הל' ג': **י**א ה מ"י שם הל' ד סמג עשין קח טו"ע ח"מ ח"מ ס' ח סעיף ב:

יב ו ז מ"י שם טו"ע שם ס"ה:

יג ח מ"י פ"א מהל' עדות הלכה ב סמג עשין כח טו"ע ח"מ ס' כח סעיף ה:

יד ט מ"י פ"א מהל' אבהי הל' יג סמג עשין עג טו"ע ח"מ ס' רסג סעיף א:

טו י מ"י פ"א מהל' עדות הלכה ג סמג לאחין קט טו"ע ח"מ ס' כח סעיף ה:

בז ב מ"י שם הל' ג ופ"ה מהל' ח"ת הל' ג סמג שם וס' יג טו"ע י"ד ס' רמב סעי' יא: יז ל טו"ע ח"מ ס' כח סעי' ה:

יח מ מ"י פ"א מהל' סנהדרין הל' י סמג עשין קט טו"ע ח"מ ס' יז סעיף ח:

יב ז מ"י פ"ב שם הל' ג סמג שם טו"ע ח"מ ס' ט סעיף ו:

ב ט מ"י שם הל' ז וי"צ שם הל' י"ד סמג שם טו"ע ח"מ ס' ז ס"י: **ב**א ע מ"י פ"י מהל' עדות הלכה א סמג לאחין ריט טו"ע ח"מ ס' לג סעיף א:

בב פ מ"י פ"א מהל' סנהדרין הל' ג סמג עשין קט טו"ע ח"מ ס' טו סעיף ז:

רבינו חננאל

אי נמי לשורא דדייני: אמר עולא אמר רב הונא מחלוקת בבעלי דינין בשעת משא ומתן, אבל בשעת גמר דין דברי הכל בעמדה. ודיינין בישיבה כדכתיב (ויצמד העם על משה וגו' וכתיב) וישב משה לשפט את העם (ויצמד העם על משה וגו') אימת הוא גמר דין כדבעי דינא למימר איש פלוני אתה זכאי ואיש פלוני אתה חייב. (ל פ"י ערקאת דמסני. תרגום שרוך נעל: אמר רבה בר רב הונא צורבא מרבנן דידע בשהדותא וזילא ביה מילתא למיזל וימסידה קמי דינא דבעיר מיניה לא לזיזל. דתנן מצא שק או קופה וכל דבר שאינו דרכו ליטול הרי זה לא יטול. והיינו דכתיב והתעלמת מהם פעמים שאתה מתעלם, כיצד זקן ואינה לפי כבודו. והני מילי עדות סמוך. אבל איסורא אין חכמה ואין תבונה וגו' כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב. עמידה העדים עשה הוא שנאמר ועמדו שני האנשים וכתבו תורה עשה הוא שנאמר והדרת פני זקן קום עשה דכבוד תורה ערף: פ"י סניגורן כמו מליץ יושר הוא. כלומר יטען לבעל דין היאך יראען. וכן שלא ישב תלמיד בור לפני הדיין. וכן אם יודע אדם בחבורו שהוא גזלן שלא יצטרף עמו לא לדין ולא לעדות. וכן היודע ברין שהוא מרומה שלא יחתכו.

ל:

אי נמי לִשְׁוּדא. לפר"ת דמפרש דשודא למי שירצה הדיין ליתן יתן כִּרְיָן לומר דהכל היה בעל דין שכנגדו ת"ח והיה ירא שמה יתן לו כדלמנר (כתובות פה:) תלמיד חכם קודם גבי נכסי לטוביה ולכן שלח ליה שגם זה ת"ח ויעשה שודא למי שירצה:

הכל מודים בעדות דכתיב ועמדו. שסמכו לשני אנשים ולא כתיב ושני אנשים אשר להם הריב יעמדו ועי"ל דקאי נמי אלשאר להם ריב דהיינו בעלי דינין ובגמר דין כדלמריין בסמוך דלית לן לאוקומה דומיא דעדים דהוי כגמר דין:

אפּרָחַ עֲלֵי בַר אוּזוּא. אע"ג דבעינן קימה שיש זה הידור כדלמריין פ"ק דקדושין (דף ג.) מ"מ אין איסור שהרי עומד היה ועי"ל דהיא היתה יודעת שצפניה עמד ושלח עשה אלף משום סתימת טענת בעל דינה וכלאו הכי לא דמי לעומד ט מפניו צבית הכסא וצבית המרחץ דהתם ליכא הידור כלל: **ו**ה**א**מַר מַר בשעת גמר דין כו'. אע"ג דהיה יכול להושיצה כדלמנר בסמוך דעשה כצדור תורה עדיף וה"נ עשה כצדור תורה שהיתה אשת חצר איכא למימר שלא רצה להושיצה שלא לסתום טענת בעל דינה אפי' בשעת גמר דין אע"פ שגמר הטענות או שמא אין צאשת חצר לאחר מיתה עשה כצדור תורה עדיף:

אבֵּל איסורא אין חכמה. בסנהדרין פרק כהן גדול (דף יח:) דפריך גבי כ"ג מעיד מוהטעלמנ לא מצי לשנויי הא דמעיד היינו צאיסורא דא"כ אפי' מלך נמי דגבי איסורא לא אמרן שתהא אימתו עליך משום דאין חכמה כו' מיהו מינה דהכל שז ואל תעשה הוא ובפרק מי שמתו צברכות (דף יט:) מוכח דשרי אפי' צאיסור דפריך גבי המולא כללס צבגדו פושטו אפי' בשוק מהולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו שמטמא למת מלוה משום ציון המת ומשני שז ואל תעשה שאני וי"ל דהתם גנאי גדול הוא למת מלוה שאין לו קוברים לכן שז ואל תעשה שרי מדע דצקוצים לא דמי כצוד ידיהו פסח ומילה וכן לפשוט כללס צשוק גנאי גדול כגנאי מת מלוה צשוק פריך מיניה אזל הכא גבי עדות ליכא גנאי כל קך ולא שרי צאיסורא אפי' בשז ואל תעשה דומי ליה גנאי דמלא שק או קופה והתם נמי דפריך ממלא שק וקופה מכ"ש פריך וה"מ לשנויי שז ואל תעשה כדמשני צתר הכי אלף דשפיר משני שאני ממון דאימיהב למחילה או שמא אכתי לא אסיק לדעתיה הא שגויא ועי"ל דכשעשין איסור על ידו לא מיקרי שז ואל תעשה והכא כדפירש בקונטרס כגון שצאה אשה לפני חכם להמירה לינשא ותלמיד זה יודע שבעלה חי ובצמוגא שרי אפי' מוציאין ממון על ידו מצעלוי שלא כדין ומלא שק או קופה דמיימי ראייה מיניה כגון שרואה אחר ליטלו והשתא נמי ניחא הא דליצטרך לשנויי התם שאני ממוגא

דלתיבה למחילה (נ"ע חס' צ"מ ל: ד"ה אלף): **ע**שה דכבוד תורה עדיף. וא"ת כ"ש כצוד מלך שהרי אינו יכול למחול על כצודו ואמאי אוקמיה שמעון בן שטח לינאי המלך צפרק כ"ג בסנהדרין (דף יט.) ויש לומר דשאני דיני נפשות דחמירי אי נמי צמקוס שאין חכם מוחל על כצודו חמיר כצוד תורה מכבוד מלך ומה שיכול למחול משום דתורה דלילה היא (נ"ע חס' מוספות זכיס עו. ד"ה מיושב: ורואה

^[1] גיטת רבנו כהן בגמ' כמלן דשרי ערקתא דמסאלי וזכיה צ"ן

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

אי נמי לשודא דדייני. יש דין שאינו תלוי צראיית עדים ולא בשצובעה אלף צמה שלג דדיינים נוטה לזכות ולחייב כגון הנך דכתובות (דף פה:) הווא דלמנר להו נכסי לטוביה ואתו שני טובייה ואמריין התם שודא דדייני למי שהדיין רואה שהוא ראוי לתת לו מתנה אי נמי לשני שטרות של מכר שנכתבו ציוס אחד ואין ידוע למי מסר המוכר שטרו

תחלה אמריין [ש דג.] שודא דדייני אף כאן קך שלח לי אס הדין תלוי בשודא דדייני זה ראוי לזכותו שחכם ונדיק הוא. שודא לשון השלכה כדמתרגמינן ירה ציס שדי צימא (שמות טו): **מ**חלוקס. ר' יהודה וחכמים: **ד**ציסוה **ד**רב הונא. משמת רב הונא: **א**פרח **ע**לי **ב**ר אוּזוּא. ואעמוד ולא יצין זה שצבילה עמדתי אלף מפני האזוז הפורח וצא עלי: ט (דיינים. ס"א כלומר תמיה על זה מה דהוה עבד רב נחמן ואומר זה לא דבר): **ד**דייני **נ**ישיבה. והצא לחלוק כצוד היכי עבד דקאים: ומשני **ד**ייסיב **ו**כו'. כלומר לא עומד ולא יושב אלף כהדס שימיר הרצועה מן הסנדל: **נ**עש. בעט: **ד**לא **מ**יפייס **מ**ינאי. לא עשימי לו טובה ואינו אזהבי: **ל**א **ל**יקדוס **ו**ליסיב. לפני הדיין קודם שיצא בעל דינו ואפי' יושב ושותק: **ד**מיתוי **כ**מלן **ד**מסדר **ל**יה. טעמניה וגורס שיחדסוהו צמטעים דצריו לדיין ועוצר צלא תשא שמע שוא **ו** כלקמן: **ק**נע **ע**ידינה. שהדיין רבו ויש לו קציעות ללמוד: **ש**אין **ד**רכו **ל**יעול. אס היה שלו: **ה**רי זה **ל**א יעול. אינו מוזהר עליו צלא תוכל להתעלס שאלמר **ו** והתעללמת פעמים שאתה מתעלס (צ"מ דף ג.): **א**זל **ב**איסורא.

כגון אשה הצאה לפני חכם להמירה לינשא ותלמיד זה יודע שבעלה חי אין חכמה חשוב לנגד ה': **ה**אי **ע**שה. ועמדו: **ו**האי **ע**שה. את ה' אלהיך תירא **ו** לרבות תלמידי חכמים (צ"ק דף מא:). **ל**א יעשה סניגורן **ל**דבריו. אס דן דין ולבו נוקפו לומר שהוא טועה לא יחזיק דצריו להציא ראיות להעמידס שהוא צוס לחזור אלף לכל צדדים יחזור להוציא דין לאמימו: **ש**לא ישב **ס**ומדי **ב**ור **ל**פניו. לישא וליתן צדין עמו שלא יטעהו: **ש**לא יטערף **ע**מו. ואע"פ שהעדות אמת: **מ**דבר **ש**קר. שגורס לפסוק דין על פי שנים עדים ואין כאן אלף עד אחד: **ש**הוא **מ**רומה. שלמד ממוך דצרי עדים שאין עדותס אמת: קולר

באיסורא **ו**אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' **ו**כל מקום שיש בו חלול ה' אין חולקין כבוד לרב: רב יימר הוה ידע ליה סהדותא למר זוטרא אתא לקמיה דאמימר **ו**אובינהו לכולהו אמר ליה רב אשי לאמימר והאמר עולא מחלוקת בבעלי דינין אבל בעדים דברי הכל בעמידה א"ל האי עשה והאי עשה **ו**עשה דכבוד תורה עדיף (סימן סניגורן בור גולת מרמה) ת"ר **ו**מנין לדיין שלא יעשה **ו**סניגורן תלמוד לומר **ו**מדבר שקר תרחק **ו**מנין לדיין שלא ישב תלמיד בור לפניו ת"ל מדבר שקר תרחק **ו** **ו** **ו**מנין לדיין שיודע לחבירו שהוא גזלן **ו**כן עד שיודע בחבירו שהוא גזלן מנין שלא יצטרף עמו תלמוד לומר מדבר שקר תרחק **ו**מנין לדיין שיודע ברין שהוא מרומה שלא יאמר הואיל והעדים מעידין אחתכנו ויהא קולר

באיסורא **ו**אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' **ו**כל מקום שיש בו חלול ה' אין חולקין כבוד לרב: רב יימר הוה ידע ליה סהדותא למר זוטרא אתא לקמיה דאמימר **ו**אובינהו לכולהו אמר ליה רב אשי לאמימר והאמר עולא מחלוקת בבעלי דינין אבל בעדים דברי הכל בעמידה א"ל האי עשה והאי עשה **ו**עשה דכבוד תורה עדיף (סימן סניגורן בור גולת מרמה) ת"ר **ו**מנין לדיין שלא יעשה **ו**סניגורן תלמוד לומר **ו**מדבר שקר תרחק **ו** **ו** **ו**מנין לדיין שיודע לחבירו שהוא גזלן **ו**כן עד שיודע בחבירו שהוא גזלן מנין שלא יצטרף עמו תלמוד לומר מדבר שקר תרחק **ו**מנין לדיין שיודע ברין שהוא מרומה שלא יאמר הואיל והעדים מעידין אחתכנו ויהא קולר

עשה דכבוד תורה עדיף. וא"ת כ"ש כצוד מלך שהרי אינו יכול למחול על כצודו ואמאי אוקמיה שמעון בן שטח לינאי המלך צפרק כ"ג בסנהדרין (דף יט.) ויש לומר דשאני דיני נפשות דחמירי אי נמי צמקוס שאין חכם מוחל על כצודו חמיר כצוד תורה מכבוד מלך ומה שיכול למחול משום דתורה דלילה היא (נ"ע חס' מוספות זכיס עו. ד"ה מיושב: ורואה

מסורת הש"ס

א) [בשאלמות איתא רבא], ב) [נ"י לט:], ג) [גירסת הערוך ערך כמס עלוצרס מרבנן מכתשינן בעס הארץ לא מכתשינן ע"כ וגס דרש"י דחולין ז: ד"ה מנתש פירס מפציר ומצירו בשבועות (ד' ל:) מנתש גרסין צבי"ח ולא צבי"ף עכ"ל רש"י ולדעמי נפקא מינא לדינא ועי' ש"ע ח"מ ס' יז סעיף ב, ד) צ"מ דף כט: ע"ש, ט) סנהדרין פב. עירובין סג. צרכות יט:, ו) [כתובות קו:], ז) [פ"י סניגורן מלך כמה דאת אמר קטיגור נעשה סניגור ריי"ף, ח) (רש"ל גורס כלל המנין ומנין, ט) עיין בספר סוס ישועות, י) [שמות כג, כ] [נדרים כג, ו] [שם ו, ו] [קדושין לב:],

תורה אור השלם

1. יעמדו שני האנשים אשר להם הדיב לפני ה' לפני הכהנים והשופטים אשר יהיו בכימים ההם: דברים יט יז
2. יהיה ממקרת וישב משה לשפט את העם והעמד הקעל על משה מן הבקר עד הקרב: שמות יח יג

3. איך חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' משלי כא ל
4. מדבר שקר תרחק וקץ וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק רשע: שמות כג ז

הגהות הב"ח

א) גמ' ולמיב קמיה דיינא משום. י"ב ג"י הלא"ש אזל הרי"ף גורס קמיה רביה וכן גורס הרמב"ם עיין פכ"א מה"ס: ב) שם ומנין לדיין שיודע בחבירו שהוא:

מוסף רש"י

בטש. הפציר (עי' חולין א:). ואין דרכו ליטול. דבר שגנאי הוא לו, שחסר חסדו הוא ואין דרכו ליטול קופה שלו להכניסה מן הסוף לבית שמור, הרי זה לא יטול. ופטור מהשבת אבידה, דילפנן מוהטעלמנ מהם (ב"מ כס:). אין חכמה כו'. חשונה נגד ה' (ברכות יט:) אין מורס חכמה וכבוד ותבונה ויעץ עומדת כנגד חילול השם (ערוכין טג:).

^[1] גיטת רבנו כהן בגמ' כמלן דשרי ערקתא דמסאלי וזכיה צ"ן